Ч. 347 (13.892). Львів, вівторок 25. грудня 1934. Ryczałt opłaty opłacono ryczałtem. Рік LV.

# ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·50 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і зол. мр. Франції, Іспанії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-43. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.





## Поможім найнещасливішим!

Український Комітет Допомоги Хорим у Львові звертається до милосерних сердець нашого громадянства з горячим проханням, щоби з нагоди надходячого Свята Христового Різдва своєю вдовиною лептою помогли хорим та бідним нашим братам.

Комітет, крім хорих у місцевих шпиталях, по змозі помагає і хорим, що мешкають приватно, а які крім своєї обложної хороби находяться в крайній нужді, в голоді й холоді без ніякої опіки й помочі. А таких Комітет має у своїй евіденції до 50.

Від жертвенности нашого громадянства буде залежати, чи ті 50 нещасливців у ту велику хвилину Різдвяних Свят забудуть на свою важку долю. Нехай того вечора огріється їх помешкання і заспокоїться їх голод. Нехай вони знають, що мають братів, які відчули їх тяжке терпіння і радо прийшли їм з поміччю! В надії, що наші слова найдуть відгомін у людей доброї волі, складаємо згори за наших хорих сердечне Спаси Біг.

Ласкаві жертви чи то в грошах, чи в печиві, чи в інших натураліях просимо складати в „Доставі", вул. Руська.

КОМІТЕТ.

## Фронтові вояки доведуть до згоди між Францією і Німеччиною.

ПАРИЖ, 24. 12. ПАТ. „Фелькішер Беобахтер" оголосив заяву колишнього французького міністра летунства Пієра Кота на тему покращання взаємин між Францією і Німеччиною. На питання як може до цього дійти, Кот заявив, що рішальну ролю відограють колишні фронтові вояки обох держав, які повинні довести до затіснення взаємин між Францією і Німеччиною.

## Перед упадком румунського уряду.

БУКАРЕШТ, 24. 12. ПАТ. У політичних колах розійшлися поголоски, що міністр закордонних справ Тітулеску оголосив димісію. Головною причиною його димісії це усунення ген. Антонеску зі становища шефа генерального штабу і промова мін. Імзаді в парляменті, який заявив, що в Семигороді деякі міста є меншостеві і ніколи не були румунськими. З цього приводу прем. Татареску був на авдієнції в короля. Після цього король запросив на лови провідника ліберальної партії Константина Братіяну. Сподіються змін в уряді або створення нового уряду під проводом Братіяну. Урядові кола заперечують ці вістки.

## Спільна протияпонська політика Злучених Держав і В. Британії.

ПАРИЖ, 24. 12. ПАТ. „Матен" повідомляє, що негайно по виповідженні вашингтонського трактату Льондон і Вашингтон узгіднили свою акцію. Вчора пополудні уряд Зединених Держав оголосив офіційно напрямні своєї політики, яку вестиме у майбутніх морських переговорах. Засади цієї політики такі: 1) Примирливе становище, щоби не дразнити японських націоналістів. 2) Тісна співпраця Злучених Держав і В. Британії у всіх морських проблемах на Далекому Сході. 3) Поширення цієї співпраці на спільну боротьбу проти домагань Японії, яка бажає рівноправности в морських узброєннях. 4) Будова нових кораблів в американських доках, щоби збільшити фльоту Злучених Держав до найбільших дозволених меж. 5) Зберігти спокій супроти преси і прилюдної опінії на випадок висліду переговорів між Злученими Державами і В. Британією. 6) Продовжувати дипльоматичні переговори з Японією з метою вдержати відношення морських сил В. Британії, Злучених Держав і Японії у висоті 5:5:3.

## Чому Японія виповіла вашинґтонський трактат?

ЛЬОНДОН, ПАТ. Кола міністерства маринарки оголосили причини, чому Японія виповіла вашингтонський трактат. Головні причини такі: наглий поступ у конструкції кораблів, приспішений розвиток зброї і далекосяглі зміни міжнародного положення за останніх кілька років. Тому морський трактат підписаний у Вашингтоні виявився перестарілим. Одначе Японія бажає заключити нове морське порозуміння.

## Половина буджету на зброєння.

ЛЬОНДОН. ПАТ. Японський уряд устійнив прелімінар буджету на 1935/36 на 126 мільйонів фунтів штерлінгів. Прелімінар буджету перевищає цьогорічний буджет на 5 мільйонів фунтів. Видатки на маринарку сягають 31 мільйонів фунтів. Видатки на військові зброєння постійно збільшуються від 5 років. Коли в 1930/31 видатки на військо сягали 27 прц., видатки теперішнього прелімінаря буджету 46,5 прц. загальних видатків.

## Арештували японського старшину.

МОСКВА, 24. 12. ПАТ. ТАСС повідомляє з Хабаровська, що в дні 21. грудня ц. р. у Верхнім Никольську арештували над берегом ріки Усурі японського старшину з чурою. При арештованім старшині найшли кілька фотографій. Старшина мав револьвер і шаблю. Арештований заявив, що шукає за 7 літнім хлопцем, який утік перед кількома днями від одного китайця зо Верхнього Никольська.

## СУТНІ СПРАВИ НА ПЕРШОМУ ПЛЯНІ.

### Кілька думок перед річним Зїздом „Рідної Школи".

*Львів, 24. грудня 1934.*

Щорічний Зїзд „Рідної Школи", це безперечно подія, яка має велике громадське значіння. Але не з оглядів на організаційні чи фінансові осяги й вимоги тієї установи. Тут іде річ про установу, яку ціле громадянство кладе в осередок свого зацікавлення і яка справді у наших часах заслуговує на те. Справді не те важне, чи „Рідна Школа" оснувала одну або дві школи більше, чи має на одну або дві сотні молоді більше чи менше в мурах своїх шкіл. На підставі підрахунку відомо, що всієї молоді в народніх школах „Рідної Школи" — не цілий 1 прц. всієї української дітвори нашої території. Отже не організаційні досягнення та не матеріяльний стан шкіл і молоді є тим моментом, що перш усього цікавить наше громадянство, а те, що „Рідна Школа" зберігає цінности, яких не можна зміряти скількістю чи вагою.

Тимчасом, як зачуваємо, кулуари сьогоднішніх Зборів „Рідної Школи" гомінкі від справ зовсім другорядних: персональних. Ми не чули, щоби там ішли пристрасні дискусії довкола справ, які дійсно мають для „Рідної Школи" суттєве значіння. Ми не чули, щоби були спроби підготовити ці справи на Зїзд для дискусії, а навіть для ідейних суперечок чи боротьби. Іншими словами, передзїздова метушня у тій установі спихає її у сутінки інтриг і дрібничкових підходів, які напевне перейдуть і на зїзд та розсіватимуть увагу громадянства, — зі шкодою для самої установи, для цілого рідношкільного виховання.

Хотілось би, щоби зїзд подумав над питаннями під сьогоднішню пору надзвичайно важними, яких ми не чуємо звичайно на зборах „Рідної Школи", ба навіть у прилюдних пресових дискусіях з приводу рідношкільних питань. До таких справ зараховуємо перш усього вплив на душу молоді. Наша молодь сьогодні під двома непереможними впливами, екстремного націоналізму і сірого, звичайного матеріялізму, яким є життєва забезпека. З одного боку це гасла самовинищування, а другого психольогія віддачів хліба. Тієї середини, яку заповнює молодечий конструктивізм, та який виявляється у пошуканнях, добуванні, самоорганізації, суперництві — у нас немає. У нас нема організацій, в яких находила би відплив молодеча енергія. Школа тут з одного боку безрадна, а другого під таким непереможним чужим натиском, що просто наче скована. Тут для громадянства отвирається велика перспектива, — громадянство повинно бодай подумати, що робити.

Нам загрожує не лише соціяльне каліцтво, але і моральний прорив поміж двома поколіннями, з яких одно хоче передати у спадщині свої цінности чи досвід — а не бачить кому.

Другою справою, яку вже ми зараз заторкували, та якою повинен поцікавитися зїзд, це соціяльні вигляди для абсольвентів середніх і вищих шкіл. На цю тему у нас дуже багато писалося і говорилося, але дуже мало робилося. Прилюдна опінія для організації громадської чи господарської самовистарчальности вже підготована. Нема лише відповідної установи, яка виконала би ці гасла. Не кажемо, що ці досі гасла вміла би здійснити. Не кажемо, що зїзд „Рідної Школи", або й навіть сама „Рідна Школа". Однак думаємо, що соціяльна

вартість українського приватного шкільництва і соціяльні спроможности українського організованого життя повинні бути одною з проблем, яка таки повинна цікавити зїзд. Зїзд „Рідної Школи" повинен подати щонайменше ініціятиву до розвязки тих проблем.

Врешті такі питання, як подачу деяких необхідніх сутніх вказівок Управі „Рідної Школи", яка щороку зміняється і ніколи не може трівко наладнати своєї праці, повинні нарешті полагодити щорічні Зїзди. Адже гасла безперервности праці, відповідного добору провідних людей на начальних місцях тієї установи — вже нераз дискутовано, — і все безуспішно. Не чуємо, щоби ця справа, справа верховного апарату „Р. Ш.", була предметом закулісової підготовки. Зате заходили до нас вістки про гарячі бої — за „опортунізм", чи „принципіялізм" діячів „Рідної Школи".

Також час би поважно призадуматися, чи не звернутиб „Рідній Школі" більше уваги на позашкільне виховання, на лектуру для молоді, пресу для молоді, прилюдні бібліотеки для дітей і молоді і т. п. Це все речі, яких вирішення диктує нам теперішня хвилина, — речі багато поважніші від заходів добути право прилюдности для окремих шкіл.

Ось низка питань, які хотілоб наше громадянство почути на Зїзді: думаємо, що делегати в останній хвилині накинуть Зїздові зацікавлення тими поважними справами і не допустять до звихнення сутнього значіння та повати щорічного Загального Зїзду „Рідної Школи", цієї найвищої української шкільної організації



# INDE IRA?

## ЩЕ ПРО ПРИЧИНИ І НАСЛІДКИ ВОЮЮЧОЇ СКОРОПАДЩИНИ

Останніми часами повели редактори „Нової Зорі" та „Хліборобського Шляху" неперебірчиву і злосливу нагінку на „Діло" і його редакторів. Роблять вони це тому, що „Діло" не хоче стати на послуги т. зв. скоропадщини, а далі ще й тому, що „Діло" не хоче виступити проти Українського Бюра в Льондоні. Крім того мають вони ще й третю причину безупинних атак на „Діло", а за таку вважають книжку „Скоропадщина", що недавно появилась на книгарському ринку і яка на основі документів та фактів виявляє правдиве національне й політичне обличча п. Скоропадського, якого і Назарук з „Нової Зорі" і Гладилович з „Хліборобського Шляху" вважають „леґальним гетьманом" українським. Всю свою лють за появу тієї книжки вони виливають чомусь на „Діло" та його редакторів, хоч вони неповинні ні в тому, що вона взагалі появилась, ні в тому, що вона так знаменито розкрила всю правдиву суть скоропадщини.

Але не про ту книжку ми хочемо писати, бо щоби зрозуміти всю лють пп. Назарука, Гладиловича і тов. з приводу її появи, то треба її прочитати. А це зроблять собі читачі самі, без нашої допомоги та без переповідання її змісту. Ми бажаємо на цьому місці занятися першими двома причинами сконцентрованого наступу католицьких органів скоропадщини проти „Діла".

П. Назарук написав в одному числі „Нової Зорі", що „Діло" „атакує" не тільки особу Скоропадського, але й „саму засаду монархізму". Пишучи це, **п. Назарук написав свідомо неправду.** Передовсім ми в „Ділі" скоропадщини не „атакували". Ми все **тільки відповідали на атаки,** які допускали на нас пресові органи скоропадщини. Розуміється, ми нотували теж про заграничні подвиги скоропадщини ті вістки, які приносила чужинна преса, або пресові аґенції, з яких ми користаємо. Проти скоропадщини виступив натомість дуже сильно у жовтні 1930 р. на сторінках „Діла" творець українського монархізму і його ідеольоґ пок. **Вячеслав Липинський.** Крім того виступали на сторінках „Діла" проти скоропадщини і ті українські монархісти, що були вірними ідеольоґії покійного В. Липинського та протиставились „політичній спекуляції" скоропадщини. „Політичною спекуляцією" назвав свого часу т. зв. реально-політичні подвиги скоропадщини пок. Липинський.

І саме тому, що на сторінках „Діла" мали змогу боронити чистоти своєї монархічної ідеольоґії пок. В. Липинський і його однодумці, Назарук написав, що „Діло" атакує саму „засаду монархізму". Отже не атакувало її, хоч з нею не погоджується, але було до тої міри толерантне, що давало змогу і монархістам боронити свою ідольоґію на його сторінках. (Нехай би який національний демократ або радикал попробував боронити своєї ідеольоґії на сторінках „Нової Зорі" або „Хліборобського Шляху" — тоді переконався би, що „католицька мораль" і „христіянська толеранція" Назарука та Гладиловича показалиб йому двері). Тому даймо спокій „засаді монархізму". Нічого не маємо проти того, щоби вона собі жила й росла, але будемо все протиставитися скоропадщині, бо вона з засадою українського монархізму, якого творцем був Липинський, **нічого спільного не має,** дарма, що намагається прикривати свої політичні подвиги іменем Липинського.

Пок. Липинський, який на еміґрації намагався реґабілітувати Скоропадського, прийшов скоро до пересвідчення, що Скоропадський не варт того. Він не дотримав даного Липинському слова, що не буде вести ніякої політики на еміґрації і тому Липинський оголосив відомий комунікат на сторінках „Діла" в жовтні 1930 р. проти скоропадщини. В тому комунікаті між іншим він писав, що компромітуючі політичні вчинки скоропадщини дають йому змогу:

„1) Запротестувати самим рішучим способом проти заяви цих панів (прибічників Скоропадського! — Ред.), що вони „мої учні", і ствердити, що вони намагались мою науку тільки використати для зовсім чужих цій науці і їй ворожих цілей; 2) урочисто, як теперішньому, так і будучим поколінням Української Землі заявити, що ні я, ні мої однодумці з таким „українським монархізмом", який робиться тепер п. Павлом Скоропадським і його прибічниками з Ванзее, ні в ділах, ні помислах наших не мали, не маємо й не будемо мати нічого спільного. Колиб такий „монархізм" під проводом Павла Скоропадського, чи іншого подібного „гетьмана", мав колинебудь на Україні появитись — коли „гетьманцями монархістами" стануть звать себе люди, в яких довголітня політична розпуста й мандрівки по ріжних політичних партіях, виснажили всю віру, всю ідейність, дисциплінованість, товариськість і оставили в душі лише згарища, повні злоби, заздрости, перфідії і звичок до політич-

---

**ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 25. ГРУДНЯ 1934.**

Д-Р ЕВГЕН ОЛЕСНИЦЬКИЙ. 36

# СТОРІНКИ З МОГО ЖИТТЯ.

Політичний провід у Львові був у руках Романчука. Головою „Народньої Ради був — правда — д-р Олександер Огоновський і виконував дуже совісно звязані з цим обовязки, одначе фактичним політичним провідником був Романчук. Від 1884 р. брав він у вічевім русі на провінції участь і багато причинився до розбудження політичного життя в краю. Побіч нього виробляввся вже тоді д-р Кость Левицький. „Народня Рада" стояла головно його діяльністю. Був він уже тоді значною силою, визначався совістю і великою працьовитістю незвичайною у нас, яку проявляє у всьому житті. В редакціях органів брали участь, крім тих, що тому присвятились виключно, себто Івана Белея, Кирила Кахникевича і — як вище згадано — час до часу Івана Франка, також побічно при своїх фахових заняттях Романчук, Вахнянин, Горбачевський, я і Масляк. Економічна організація стояла тоді ще зовсім відлогом. Перший крок на тій ниві поставив у тих часах Василь Нагірний, даючи почин „Народній Торговлі". Організацій кредитових ще тоді у нас не було, тим менш господарських і продукційних. Каси, банки, союзи, „Дністер", організації господарські і продукційні —це все прийшло вже щойно в пізніших десятиліттях. Були вже тоді намагання вести економічну роботу при „Просвіті" і відповідно до цього змінено навіть статут „Просвіти" з наміром наблизити її до польських „Kółek Rolniczych" але перші кроки в тім напрямі почали робитися щойно з кінцем 90-их рр.; та й вони не довели до значніших успіхів, а проектовані радикалами „Народні Спілки" не принялися зовсім.

Організації на провінції не було, як сказано, ніякої. В часі виборів давав центральний комітет зі Львова наказ, та його слухали лиш там, де були свідомі одиниці, бо загальної нац. дисципліни не було. Поза те робилося в кожнім повіті або й не робилося зовсім, відповідна до пануючих там обставин і людей. Постійних органів якоїнебудь організації не було. З поодиноких більших осередків у краю найживіший був безперечно рух у Тернополі, а саме просвітний в руках Барвінського і політичний, що його піддержував Микола Січинський зі Збаражчини. Перемишль у тому часі був ще мертвий і переважно в москвофільських руках. Народовці розпочали тут роботу щойно в 90-их рр. за Цеглинського і Кормоша, після чого Перемишль вибився на перший плян. В Станиславові був рух слабий. Просвітну організацію розвів був там Желехівський, який саме в тих роках помер, через що вона значно припинилася, політичний рух піддержував там д-р Теофіль Окуневський, що був у Станиславові довгі роки адвокатським конципієнтом. Зрештою небагато було там охочих до праці людей. Заснування епископства не причинилося до скріплення національного руху. Епископ Пелеш стояв від нього осторонь, а навіть як скликані були до Станиславова центральні загальні збори „Просвіти", то він виїхав на цей день умисно зі Станиславова... Коломия не мала також у тому часі живішого руху. З народовців у місті старався як-так піддержувати цей рух проф. Теофіль Грушкевич і з другого боку горстка радикалів: Павлик, Ілярій Герасимович та дуже ще тоді молодий Кирило Трильовський; але між ними не було добрих взаємин і не була можлива якабудь організація. В пізніших роках зблизився більше до українців д-р Теофіль Дембіцький, головно за почином д-ра Леся Кульчицького; зате прийшов туди москвофільський штаб з амбасадором Дудикевичем і рівночасно отаборився центр радикалізму з Трильовським. Розпочалася боротьба між трьома партіями, які дерлися між собою за впливи в місті й повіті. І так уся та область стала ареною довголітніх міжусобиць, серед яких неможлива була якабудь позитивна робота. Тягнулася та боротьба аж до часів загального голосування, а виграли остаточно справу радикали, що здобули й забезпечили звідти мандати для своїх провідників. Про Стрий писати буду дальше обширніше. Сяніччина була глуха, хоч уже тоді розпочиналася і там і на сусідній Лемківщині підземна москвофільська аґітація, яка мала перемінити ту частину нашої землі в найсильнішу московську позицію.

Так виглядали відносини на склоні 80-их рр. Народовці йшли очевидно в гору, та прийшли дві справи, які їх знову ослабили. З одної сторони формація радикальної партії, з другої майже рівночасно нова ера.

ного крутійства — коли такі люди, через своє викорінення й озлоблення, підуть служити якомусь гетьману отаманові, — то заявляю, що такий монархізм буде найгіршою формою правління, яку тільки Україна може мати, і що прокляття за такий монархізм нехай не спадає на мою голову, бо я перед ним остерігав і проти нього боровся. — **Вячеслав Липинський**".

Так оцінив скоропадщину В. Липинський. Прочитавши ті палкі слова, мимоволі насувається цікава аналогія:

В 1918 році, коли тодішній гетьман України Скоропадський проголосив федерацію з Росією очевидно із старою реакційною Росією, яку тоді репрезентували Денікіни, Колчаки, Юденічі та Келлери, тоді проти нього повстали всі без виїмку укр. патріоти на Україні, без огляду на їх парт. приналежність. Гетьмана повалили і проголосили його тоді актом Директорії з дня 17. грудня 1918 р. зрадником українського народу та поставили поза законом. Між тими, що це робили, був тоді і Назарук, який був членом уряду Директорії, тобто міністром. У 1930 р. В. Липинський, творець українського монархізму, що бажав за довгі роки праці зрегабілітувати Скоропадського в очах українського громадянства, був примушений проголосити його відступником від ідеольогії українського монархізму наслідком негідних політичних вчинків ексгетьмана. Становище В. Липинського поділяли й поділяють усі свідомі українці, в тому числі і всі ідейні монархісти, за виняткoм прибічників Скоропадського, серед яких є і Назарук і Гладилович.

Тут аж проситься пригадати ще одну цікаву річ, а саме: Свого часу Назарук, як член уряду Директорії, вів таку „конструктивну роботу", що його мусіли з уряду скоро позбутися. Він перейшов тоді до уряду З.У.Н.Р. І там вів увесь час свого побуту на Україні „конструктивну" роботу в напрямі розєднування урядів УНР і З.У.Н.Р. Вкінці на еміграції і звідти мусіли його позбутись. Він перекочував до гетьманців ще за часів, коли провід гетьманського руху був у руках В. Липинського. Одначе його „конструктивна" робота була серед гетьманців така, що його **звідти викинули.** Щойно коли В. Липинський виступив проти Скоропадського, тоді Назарук найшовся у скоропадщині. Тепер він, як бачите, крім „конструктивної" праці над „консолідацією" греко-католицької церкви і єрархії, працює ще над „консолідацією" скоропадщини. Нехай-же „працює"!

Йому, як відомо, помагає п. І. Гладилович, редактор „Хліборобського Шляху", який на львівському терені є, так сказатиб, офіціяльним агентом чи представником скоропадщини. Те, що напише в „Хліб. Шляху" проти „Діла" і його редакторів Гладилович, передруковує з поспіхом Назарук у „Новій Зорі". У 47 числі „Хліборобського Шляху" Гладилович повиписував на мене і мого редакційного товариша такі непристойні та вульгарні лайки і такі цинічні клевети, що аж гидь бере. Не хочеться вірити, що їх автор анонсує себе ревним католиком. З того можна хіба сміятись, бо воно напразду смішне. Але воно рівночасно і трагічне, бо так пише людина, яка поважно психічно, чи як то кажуть, нервово перехорувалась. Недавно Гладилович перебув **поважну психічну недугу,** яка мала і прилюдні трагічні свої вияви. Правда, він лікувався, але, видно, недуга і досі мабуть його зовсім не залишила, коли він пише такі невідповідальні статті, як ті, що ми їх стрічаємо у „Хліборобському Шляху". Навіть скоропадщині можна співчувати, що має такого пробоєвика.

Маємо надію, що такими засобами боротьби з „Ділом" та з УНДО-м ні Назарук ні Гладилович далеко не зайдуть. Вони мають повну свободу „воювати" так далі. Ми не будемо вимагати від них ніколи, щоби вони нас хвалили так, як вони від нас вимагають, щоби ми хвалили скоропадщину.

Та є ще один цікавий войовник за єдиноспасаємість скоропадщини для української нації. Це п. **Коростовець,** що намагався прищепити скоропадщину серед англійців у Льондоні. Він зробив у „Хліборобському Шляху" великий алярм, що, мовляв, українська „державницька" справа пропадає в Льондоні через діяльність льондонського Українського Бюра. За ним підхопив це Гладилович і давай лаяти „Діло" за те, що воно публікує пресові інформації того бюра і навіть містить спростування керманича того бюра д-ра В. Кисілевського. В діяльности того бюра добачує він ні більше, ні менше, а большевицьку інтригу. П. Коростовець не завагався облити своїми помиями навіть кількох англійців, що віддані щиро українцям, а за ним пішов тими самими слідами і Гладилович.

Тимчасом Українське Бюро в Льондоні, засноване й утримуване богатим американським українцем п. Макогоном, веде на льондонському ґрунті під умілою кермою певного й надійного українського патріота д-ра В. Кисілевського, сина нашої сенаторки п-і О. Кисілевської, зовсім **добру й корисну з національного боку роботу.** На жаль і горе скоропадщини, воно протиставилося і протиставиться „діяльности" п. Коростовця, яка проявилася була свого часу тим, що він у знаному нашим читачам „Інвестіґейторі", який мав інформувати англійців про українські справи, назвав був **усю галицьку інтеліґенцію збольшевиченою.** Ясно, що таку „правду" мусіло бюро відповідно вияснити, тобто ствердити, що це неправда. Крім того це бюро взагалі яких 80 відсотків своєї праці спрямовує проти большевиків, на що ми маємо цілу низку документів у формі комунікатів та статтей про положення українського народу під большевиками, призначених для англійців і видрукованих в англійській пресі. Коли так, коли ця установа робить корисну роботу для української національної справи, то чому ми малиб її валити і чому ми малиб кидати каменем на людей, що в тій установі працюють і її утримують? Тому, що так хоче п. Коростовець і п. Назарук? А деж є той критерій оцінки подій і фактів, на підставі якого можна мати певність, що, скажім, Назарук буде все до них ставитися однаково? Таж він не так дуже давно був повстанцем проти Скоропадського і проголошував його національним зрадником, а нині твердить, що Скоропадський був... найбільшим українським патріотом, бо хотів з України поширювати, мовляв, суверенність на всю Росію! Та чи тільки на тому полі він зве нині білим те, що ще вчора було для нього чорне?

Ясно, що „Діло" ніколи не може йти слідами Назаруків, щоби ширити політичну розпусту та розхрістаність. „Діло" все було **органом національно-демократичної думки** і таким залишиться. „Діло" ніколи не замикало своїх сторінок і для тих, що інакше політично думали. Воно все гостило на своїх сторінках і їхні думки, якщо вони мали на оці добро української нації. Зате „Діло" все поборювало і буде поборювати всяку політичну безвідповідальщину, всяке політиканство отаманів-самозванців і всяких розбивачів української національної сили.

Тепер, коли українська нація має у себе сотки пильних і незвичайно пекучих справ, збанкротована політично скоропадщина намагається насильно вдертись на арену нашого громадського життя та паралїжувати громадянську енерґію, таку необхідну для інших актуальних і невідкладних справ. З яких причин і в імя чого це робиться? Невже Назаруки і Гладиловичі бажають таким чином взагалі загвоздити наше життя? Воююча скоропадщина — це в нинішніх часах національний скандал. Її руїнницька робота **в найвищій мірі підозріла** і кермована мабуть якоюсь ворожою для нашого народу рукою, бо інакше важко собі пояснити її войовничі „подвиги".

На сліпу ненависть і люту злобу панів Назаруків, Скорописів і Гладиловичів ми зовсім не маємо в будуччині охоти реагувати. Але нехай нам наші читачі вибачать, коли ми будемо колинебудь до того примушені.

**Василь Мудрий.**



## XXIII. НОВА ЕРА. ЇЇ ГЕНЕЗА І НАСЛІДКИ. ПЕРШІ БАДЕНІВСЬКІ ВИБОРИ.

В 1888 році розпочалася в Галичині політична акція, що, довершена в осени 1890 р. підчас соймової сесії, знана в нашій політичній історії під назвою „нової ери". Творить вона в історії того десятиліття рішучий пролом у нашій політиці, якого наслідки тягнуться довший час, а під деякими оглядами сягають аж до нинішніх часів. Під знаком нової ери стоїть на кожний спосіб ціле десятиліття 1890—1900 р. Часи ті пережив я як безпосередній, подекуди клясичний свідок подій, що в них довершувалися, тож може цікаві будуть мої записки з того періоду

Головним героєм нової ери був Олександер Барвінський. Про його попередню діяльність писав я вже вище, тут хочу з усією обективністю зілюструвати його діяльність та участь у новій ері. Барвінський був вірним сподвижником і співробітником свого покійного брата Володимира. Між ними не заходили найменші ріжниці. Програма й діяльність Володимира були дороговказом для Олександра, тож і ціле політичне становище останнього в часах, доки жив перший, не може підпадати ніякому закидові. Та вже в хвилині смерти Володимира зайшли події, які під цим оглядом принесли деякі зміни. Тямлю той прикрий день смерти Володимира. Кінчив він життя в малій кімнатці редакції „Діла" при вул. Баторія 24, в якій мешкав. У другій редакційній кімнаті ввесь день товпилися члени львівської громади, вичікуючи зі стисненим серцем близької катастрофи, яка на основі ореченя лікарів була неминуча. Був там і я передпол. і пополудні та відійшов около третьої години, а коли ок. 8. вечором прийшов знову навідатися, що діється, застав Володимира Барвінського вже помершим.

Я лишився там до пізної ночі і тоді оповідав мені Гладилович, дуже поіритований, таку історію. Громада хотіла забезпечити правильне безперерывне видавання „Діла" і тому зладжено кодициль, яким Барвінський записав „Діло" на власність д-ра Антона Горбачевського. З цим пішов Гладилович ще з деякими людьми до недужого і представив йому справу, а коли він на це згодився, дав йому підписати кодициль при свідках і він його підписав. Було це около пятої пополудні, та в якийсь час опісля перед вечором Олександер Барвінський взяв цей кодициль і поніс його до недужого вдруге, питаючи, чи він знає, що йому казали підписати; на це Володимир дав нібито Олександрові заперечуючу відповідь. Свідків при тій відповіді не було, та Олександер Барвінський, прийшовши до сусідньої кімнати, ствердив, що вмираючому братові підсунули до підпису акт, що не відповідав його волі.

Так оповідав мені тоді Гладилович, дуже занепокоєний та обурений тим, що Олександер Барвінський хоче тим способом присвоїти собі якісь права власности до „Діла", хоч Володимир не був ніколи його власником і ніколи ніяких прав не підносив. Знаю також, що відтак були довший час спори між видавництвом „Діла" та Олександром Барвінським і що одна сторона нарікала на другу.

(Далі буде).

## Заслання на Сибір.

МОСКВА, 24. 12. ПАТ. Вістку про арештування 15 провідників колишньої опозиційної групи Зіновєва і заслання на Сибір 7 арештованих з Зіновєвим і Камєнєвим большевицька преса помістила на останніх сторінках. Арештовані прихильники Зіновєва не брали участи в терористичній змові. Одначе їх вважають моральними спричинниками вбивства Кірова і тому їх заслали на Сибір. На численних вічах робітників „ухвалюють" резолюції з домаганням гострих кар для членів опозиції.

## Чергова „чистка" на Україні.

МОСКВА, 24. 12. ПАТ. На університеті в Дніпропетровську на Сов. Україні викрили націоналістично-троцьківську організацію. З цього приводу посипалися репресії на керманичів місцевої партійної влади за політичну „сліпоту". Багато урядовців усунули з посад. У Ростові усунули професора хліборобської академії Владимірова за ширення троцькистівської пропаганди.

## Знову пять присудів смерти.

БЕРЛІН, ПАТ. Німецьке Інформаційне Бюро повідомляє з Москви: Суд в Іванову засудив пятьох урядовців харчевого тресту на кару смерти через розстріл за спекуляцію і діяльність на шкоду держави.

# Серед земляків у Будапешті.

(Репортаж з Мадярщини.)

У Будапешті є греко-католицька парохія. До неї належить дві церкви, а властиво парохіяльна церква при Розсак тере та каплиця в Буді.

Рішаюся відвідати. Так якось затужив за своїми в тому великому і чужому місті. Ще у Львові інформували мене, що тутешнім парохом є о. Гаврило Крайняк, свідомий українець з Підкарпаття і що в Будапешті є теж досить велика українська кольонія.

Отже шукаю. Розсак тере — це тихий, гарний майданчик, недалеко вул. Ракочія. Багато на ньому голубів і дуже мало людей. Між будинками захована церковця, що робить враження костела. Обіч, під числом 10, парохіяльний уряд.

Знаю, що тут мене чекають. Мої нові знайомі в Будапешті ще попереднього дня телефонували до парохії, повідомляючи про мій приїзд, а ранком пригадували мені, щоби туди зайти.

Дві просторі кімнати у партері. В першій канцелярія, в другій кабінет пароха. Півсальон, півбюро. За бюрком молодий священик.

Я входжу з шумом, радісно, весело.

— Нарешті! — кажу від порога, — нарешті бачу своїх!

Священик піднімається поволі від бюрка і підходить мені на зустріч. Подає мені руку, усміхається стурбовано і каже кілька слів по мадярськи, з яких розумію лише одне:

— Нем тудом.

Я остовпів. Як це „нем тудом", чому „нем тудом"?...

— А по німецьки розумієте?... „Дойч, ферштеген зі, гохвірден?" — говорю по хвилині, протверезівши від захоплення.

— Я, ферштеге, веніг, нур ді Бетонірунг іст шлехт.

Господи! Якжеж я з цим землячком порозуміюся? Але пробую.

— Вибачте, ваше призвище, отче?

— Станкай; о. д-р Станкай Андор. Сотрудник.

— Ви українець?

— Я русин, українець, значить. Мадярський українець.

— І не говорите по нашому?

— Забув.

— А про українську націю теж забули?

— Ні, але вона так далеко.

— Де ви кінчили богословські студії, отче?

— В Ужгороді.

— А ви самі звідки родом?

— З Новоселиці, на Буковині. Мої батьки переселилися звідти в земплінський комітат.

— І ви не відчуваєте потреби навчитися по українськи?

Хвилина чергового збентеження. Врешті промовляє тихо, неначе задумано:

— Пощо?... Пощо мені вчитися по українськи?... З ким буду тут тою мовою говорити?...

— Хіба нема українців у Будапешті?... А ваші батьки?

— Всі говоримо вже по мадярськи.

І в один мент ожнлюється:

— Через те, що говоримо по мадярськи, зберегли ми свою церкву. Ми такі самі громадяни, як мадяри. Наші люди є на визначних урядових ставищах...

Бачу, що не зрозуміємося. Поняття засадничих елементів національного „я" тут затерте, викривлене. Коби хоч сказав, що він мадяр! Але ні! Він мадярський українець, що говорить виключно по мадярськи. Його цікавість до українських справ, до нашого бездольного життя, чисто конвенціональна, хоч випитує мене багато. А при тому твердить, що українцям на Мадярщині ще найкраще живеться. Показує мені часослов, требник, — все по мадярськи.

Виходимо оглядати церкву. Чепурна, чистенька. Натяк на іконостас. Всі хрести однораменні.

— Трьохраменних хрестів у вас нема?

— Трьохраменних?... Цеж схизматицькі!

— Відколи ця церква в руках греко-католиків?

— З 1905 року. Тепер мабуть дістанемо ще одну! — говорить чванькувато.

— Скільки є греко-католиків у Будапешті?

— Дванадцять тисяч.

— Мадярів?

— Так. 127 записалося підчас перепису русинами.

Наша розмова ведеться ввесь час ломаною німецькою мовою, при чому мій співрозмовець помагає собі в тяжчих моментах руками рук, пальців, тощо. Дуже багато говоримо образово.

Питаю, коли прийде о. парох.

— Зараз повинен прийти. Відновлюємо церкву і його викликали на нараду.

Вертаємось до парохіяльної канцелярії. Оглядаю портрети на стінах, фотографії. Мою увагу звертає одна група.

— Це наш перший церковний комітет, що в 1905 р. перебрав ту церкву — пояснює мені о. Станкай.

Інформуюсь про особи. І чую призвища:

— Новак, радник міністерства.

— Мадяр?

— Руський мадяр.

— Бачинський Володимир...

— Мадяр?

— Руський мадяр.

— Прокуратор, д-р Медвідь...

— Мадяр?

Виходить, що самі „руські мадяри". І радник Данько і Яцкович і д-р Ширилло і Демянович і Чопей.

— Чи живе ще хто з них?

— Майже всі.

— Я дуже радо хотів би з ним поговорити. Чи не могли б ви допомогти мені в цьому?

— Чому ні. Але всі вони не говорять по українськи. По мадярськи...

Зрікаюсь свого наміру. Наша розмова вривається, бо саме входить отець парох.

Витаємось тепліше, в очах о. Габора веселі блиски. Але говоримо, як по груді. До моїх ух доходять обривки української мови, змішані зі старославянщиною.

— Забувається рідна мова! — говорить тихо о. Крайняк, а мені нагадується прекрасна новеля Сєнкевича: „Вспомнення з Маріпози".

О. парох — людина в силі віку. Вже двацять років серед мадярів. Був час забути. Спочатку втримувалось звязки, згодом все менше і менше. Аж зовсім урвалося.

— Все у вас мадярське... — кажу і прикро мені, що це кажу.

— Щож, чуже море довкола нас. Така доля кожної еміграції, що не має сильного державного пня.

— Дістаєте українські часописи?

— Ні одного. Зрештою, тяжко читати. Я не зрозумію сьогодні української газети.

## Оттон Габсбург про устрій Австрії.

ПАРИЖ, ПАТ. Оттон Габсбург заявив представникові „Пті Журналь", що в Австрії слід ввести корпоративний устрій згідно з вказівками Мусолінія. Оттон є прихильником корпоративного устрою та виступає проти корпоративного парляменту, який доведе до торгів і коаліцій інтересів. Головою держави повинен бути монарх, бо на нього не мали би впливу ніякі політичні партії. На питання чи поворот монархії в найближчих роках можливий в Австрії Оттон відповів, що більшість австрійського народу бажає повороту монархії, а мирові договори цього не забороняють.

## Арештували 3 священиків в Бесарабії.

КИШИНЕВ, ПАТ. На основі приписів про стан облоги місцева влада на приказ військової влади арештувала трьох священиків російської меншинної церкви. Їм закидають, що відправляли безправно богослуження без дозволу тутешнього митрополита. Російську меншинну церкву створили разом із введенням нового стилю румунською церквою. Висвятив священиків тієї церкви православний епископ російської еміграції в Відні Серафим. Арештовані відповідатимуть перед військовим судом. Ризи та всякі церк. предмети влада сконфіскувала

## Наступ італійських військ на Абисинію.

ЛЬОНДОН, 24. 12. ПАТ. „Дейлі Експрес" повідомляє, що італійські війська посуваються далі в глибину абісинської території Вольваль. Італійські війська бомбардують важніші стратегічні місцевости. Число убитих і розміри шкід невідомі.

## Большевицькі відділи і літаки в Манджу-Ко.

З Харбіна повідомляють, що на територію Манджу-Ко ввійшов відділ червоних військ, а над твердинями літали большевицькі літаки. ТАСС заперечує ці вістки і додає, що їх поширюють ці кола Манджу-Ко, які хочуть загострити взаємини між СССР і Японією.

## Летунська катастрофа на Океані.

МАЗАТЛЯН, (Мексик). ПАТ. Літак, що вилетів із Мазатляну до Ля Паз у Болівії з 7 пасажирами впав до Океану.

ЛЬОС АНДЖЕЛЬОС, ПАТ. Один із ам. летунів запримітив на Океані плаваючий літак і 5 сіб на його крилах. На думку летуна літак зможе вдержатися на поверхні ще один день і то лише тоді, як море буде спокійне. Летун здогадується, що то літак який вилетів із Мазатляну в Мексику.

Слухаю оповідання про українську кольонію в Будапешті. Одинока українськ, кольонія, що не свариться між собою, бо... не живе зі собою. Загибає. Топиться, розпливається на очах в мадярському морі.

О. Крайняк згадує відвідини львівського єпископа-помічника Кир Іван, в Будапешті мин. року.

— Дуже енергійного маєте єпископа! — говорить з признанням. — Так приємно, так свіжо з ним говорилося... Але щож, був і поїхав...

Говоримо ще довго про галицькі краєві справи і про загально-українські. Мій співрозмовець слухає з великою увагою і відразу дістає охоту приїхати до Львова з відвідинами.

— Мушу поїхати! Хоч раз глянути, як ви там живете.

Запрошую. Розмову нашу перебиває дзвінок телефону. Прислухуюсь розмові, якої не розумію і напричуд чую згадане моє прізвище. Говорять довго.

Нарешті о. Крайняк відкладає слухальце

—Питають за вами з Ревізіоністичної Ліґи. Мусите туди негайно їхати. Чекають вас.

Правда! Маю ще бути в Лізі. Але чому така довга розмова про мою особу?...

Парох усміхається:

— Щож, вони також цікаві...

Прощаємося. Вже при відчинених дверцятах авта, підчас коли шофер пускає в рух мотор, о. Крайняк, стискаючи мені міцно руку, питає, неначе собі щось нагадує:

— А росіян у вас багато?

— Яких росіян? В нас нема взагалі росіян.

— Але були?

— Москвофіли, думаєте?

— Так, так, москвофіли.

— Вимирають.

І показую пять пальців (рахую на штуки)

Авто двигнуло вперед. І бачу отця Ґабора, як все ще стоїть на краєчку хідника, задуманий та усміхнений. Ось махає рукою...

— До побачення у Львові!

(Докінчення буде.) *Роман Голіян.*



## Вимоги Німеччини.

БЕРЛІН, 24. 12. ПАТ. Повновласник канцлера для справ басейну Сари Біркель вислав до президента адміністраційної комісії Нокса листа з домаганням усунути політичних еміґрантів з поліції у басейні Сари. Біркель покликується на статут басейну Сари, який забороняє приймати до поліції чужих, або неприхильно настроєних до населення людей. Німеччина погоджуючись на присилку збройних відділів до басейну Сари для вдержання ладу зробила дуже багато для злагіднення міжнародніх взаємин.

—o—

## Тисячі осіб у льохах Ґ. П. У.

Фінляндська преса подає багато сензаційних подробиць про жорстоку акцію ҐПУ проти здогадних революціонерів після вбивства Кірова. Дотепер большевики розстріляли 109 осіб. У брудних вязницях ҐПУ мучиться понад тисячу осіб, які ждуть т. зв. процесу і присудів. ҐПУ веде свою акцію на просторі цілого СССР, щоби виявити діяльність опозиційної ґрупи Зінов'єва. Кривава акція ҐПУ буде тягнутися довший час.

Фінляндський часопис „Турун Саномат" пише, що вбивство Кірова мало особистий підклад, а не політичний, як запевняє большевицький уряд і преса. Ніколаєв убив Кірова тому, що він звів ґарну жінку вбивника.

## ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— Австрійські еміґранти у Югославії переїхали частинно до Німеччини й їх приміщено в концентраційнім таборі у Шульц. Між еміґрантами в Югославії панує нужда тому, що німецький консуль у Загребі не дає ніякої підмоги.

— До Кан на французькій Рівєрі приїхав мін. Саймон з дружиною.

— У Кеніґсберґу перестане виходити один з найстарших східно-пруських щоденників „Остпройсіше Цайтунґ".

— Союз резервових старшин запротестував проти рішення палати послів про розброєння старшин. Прем. Флянден запевнив делеґатів, що уряд не введе в життя цього рішення.

— Від листопада ц. р. відбуваються двотижневі курси для провідників пробоєвих відділів, бо без їх закінчення неможливі тепер аванси.

— Прем. Флянден замкнув надзвичайну сесію парляменту, який приняв буджет на 1935. р. і всі проекти законів, які предложив уряд.



# Шкільництво, якого нема...

**Промова пос. М. Рудницької, виголошена на бюджетовій комісії сойму у дискусії над бюджетом міністерства освіти дня 20. грудня 1934 р.**

### АТМОСФЕРА ГАРЯЧКИ І НЕДОВІРЯ.

У вчорашній своїй заяві в справі українського шкільництва сказав п. міністр, що „вже його попередники пробували перевести в цій ділянці деякі коректури, одначе ці спроби не увінчались успіхом". Вину за невдачу тих здогадних спроб приписує п. міністр українському громадянству, а саме поперше атмосфері розгорячкування і недовіря, в якій находимося, подруге надто великим нашим домаганням, що обчислені буцім на політичні торги.

Дозволите, п. міністре, що спробую проаналізувати ближче цю Вашу вчорашню заяву та зроблю її вихідною точкою моїх міркувань про освітню політику уряду супроти українського населення.

Хоча у словах п. міністра implicite є признання, що теперішній стан не дасться вдержати на довшу мету, а проте дозволю собі завважити, що вислів про „деякі коректури", яким послугувався п. міністр, є хіба за слабий і не свідчить про зрозуміння тієї катастрофи, тієї повної руїни, до якої впродовж 10 літ освітня політика уряду довела наше шкільництво. Сміливіше про ті речі говорив тому рік тодішній міністр, коли вжив вислову „помилки" та сказав, що вже пора ці помилки направити. Що правда, від тої заяви бувшого міністра освіти, який був тоді також шефом уряду, минає рік, одначе ми досі даремно ждемо, щоби уряд почав направляти свої помилки супроти українського населення в освітній ділянці.

Пан міністр виясновував цю проволоку атмосферою горячки і недовіря. Не ми, пане міністре, є відповідальні за стан горячки і недовіря українського громадянства. Ця горячковість і це недовіря хіба аж надто узасаднені обєктивними умовинами, в яких живемо. Не тому відібрали нам наші права, не тому зруйнували нам наше шкільництво, не тому зробили нас громадянами II-ої чи III-ої кляси, що ми недовірчиві й огірчені, але навпаки: наше огірчення і наше недовіря мають своє джерело в трагічній дійсності, яка нас оточує. А одна зі складових частин цієї дійсности і саме дуже важка — це шкільна політика уряду.

### ВИМОГИ, ЩО НЕ ПІДЛЯГАЮТЬ ТОРГАМ.

Не можемо також приняти до відома другого закиду п. міністра, а саме, наче ми ставимо надто великі вимоги, обчислені на торги за майбутні концесії. Виховання нашого молодого покоління в національному українському дусі та розвитку української освіти і культури ніколи ми не вважали за предмет політичних торгів. Це наше домагання, від якого ми ніколи не відступимо і з нього нічого не „спустимо" та на ніякі уступки в цій ділянці не підемо тому, що це було би рівнозначне з відреченням власної нації.

Мушу ствердити, що не вважаючи на твердження п. міністра, саме уряд трактує справу нашого шкільництва виключно у площині політичних торгів. Відзискання того, що ми в тій ділянці мали або оснування нових шкіл на місце втрачених у наслідку нового шкільного устрою, уряд вважає не як restitutio in integrum або як належну нам рекомпенсату, але як концесію, як уступку, як дарунок, який є залежний від становища українського громадянства до держави. Що це значить у практиці, про це зайво говорити. Кожний дозвіл на приватну українську школу, кожне право навчання для вчителя українця стає для шкільної влади предметом політичних торгів з нами.

Пан міністр ствердив дальше, що тепер настало в атмосфері деяке відпруження — та що воно дозволяє перевести деякі коректури. Одначе смію твердити, що навіть без яскравих надужить, навіть коли шкільна влада старається триматися букви законів та зберігає вигляди правовости і безсторонности, стан української освіти і шкільництва є сьогодні без порівнання трагічніший ніж тому кілька літ

### „ВСЕ МАЙЖЕ ДО ТЛА..."

На перший погляд могло би здаватися, що в мому твердженні є деякий парадокс. Моглоб здаватися, що все в порядку, бо коли не шикануеться нас спеціяльними розпорядженнями, ко-

## Протимосковський збірник.

Видавництво „Журналь де Жевев" видало книжку під наг. „СССР у Женеві". Є це збірник статтей головного редактора п. Ж. Мартена і редактора для зовнішньої політики п. П. Бріке, спрямовані проти московського уряду та приняття його до Союзу Народів. Частину тих статтей подавала українська преса цілком чи у витягах, але цілість їх робить на читача безмірно більше враження. Всі вони перейняті великою ідеєю оборони поневолених націй СССР проти московського уряду, ідеєю зміцнення їх сил в боротьбі проти московського центру большевизму. У передмові Едуард Шапюсе пише: „Совітський уряд тримає під своєю владою землі, яких населення в числі 50 міліонів жадає волі і незалежности. Самі українці числять 35 міліонів, Кавказ 10 міліонів і Туркестан 14". Він згадує далі про попередні та останні заходи перед вступленням Совітів до Союзу Народів оборонити поневолені нації від московського уряду і стверджує зі смутком: „Все це забулося. Як Україна, фактично колись визнана, так само Грузія лишаються у неволі".

В цілій европейській пресі найдеться небагато таких рішучих, послідовних та обґрунтованих виступів в обороні поневолених націй СССР, яким є цей збірник. Значна частина його присвячена Україні, він починається статтею — „Україна невральґічний пункт", написаною 26. VIII. 1933. і кінчиться українським меморіялом, поданим до Зборів С. Н. 10. IX. 1934. та спільним протестом поневолених націй, переданим до Союзу Народів 18. IX. 1934. р. Самій українській справі присвячено в збірнику 5 статтей. Але і в інших статтях говориться про Україну як чинник вирішальний в загальній боротьбі проти московського центру большевизму. З великою уважністю та знанням справи пишуть автори збірника також про Грузію. А в статті з 17. VIII. 1934. виступає П. Бріке і зокрема в обороні поневолених націй Совітської Азії. Проблему поневолених націй зокрема українську справу, ставить збірник в загальноевропейському масштабі: „Український селянин не хоче комунізму, от факт, з яким Европа мусить числитися", писав п. Бріке в статті з 19. V. 1934. У статтях Збірника піднесено вперше з поважної трибуни в Европі думку про фатальне значіння СССР для розвитку світової кризи, думку, якої перемога моглаб викликати небувале досі зосередження політичних сил Европи проти Московщини. Для тих чужинців, що займаються справою поневолених націй в СССР, збірник „Ж. де Жен." є незвичайно цінним джерелом ідей і фактів. З цього погляду його можна палко поручити всім українцям на чужині, що стараються давати чужинцям інформації про становище на Україні та про її політичне значіння для Европи.

За мужню і розумну оборону України та інших націй під московським панованням авторам збірника належиться найширша подяка. (Книжку можна набувати в Редакції „Журналь де Женев", Женева. СЮІС).

(УКБЮРО ЖЕНЕВА.)

ли не ліквідується українських шкіл, то ми повинні сидіти тихо і бути вдоволені.

**Не ліквідується і не польонізується українських шкіл, бо вже нема що польонізувати ні ні ліквідувати.** Впродовж минулих 10 літ знищено все майже до тла, знищено передовсім широко розбудоване українське народне шкільництво, яке Польща застала на українських землях, сьогодні стоїмо на руїнах і не можемо вдоволитися тим, коли нас лишається в спокою.

З другого боку цей стан руїни залегалізовано і петрифіковано новими законами та правними перешкодами, які унеможливлюють основування чи радше відбудову українського шкільництва так державного, як приватного. Відомо напр., що закон про приватне шкільництво через усякі формальности і кошти робить просто неможливим основування української приватної школи в українському селі. А закон про переустрій шкільництва ліквідує вже не українські школи, як це зробив закон Грабського з 1924 р., але ліквідує загалом освіту, ліквідує студіюючу молодь — тому, що утруднює їй в нечуваний спосіб доступ до шкіл.

Одначе кардинальний гріх освітньої політики уряду супроти нас, це те, що уряд не трактує українського громадянства **як окремої і суцільної національної особовости, з власним культурним обличчям та власними політичними змаганнями, — не як організм, що має право жити власним національним життям,** навпаки: він робить усе, щоби не допустити до інтеграції і кристалізації нашого національного життя.

Чи це не характеристичний прояв, що п. міністр вжив учора вислову: „молодь українського походження", а боявся говорити не то про „український нарід", але навіть про „українське населення" або „українську національність". Прошу прийняти до відома, пане міністре, що ми є не тільки **gente Ukraini** але й **natione Ukraini** та ними залишимося.

### РІЛЬНИЧИЙ ЛІЦЕЙ.

Пан міністр заповів учора дві речі, які бажає перевести як „необхідну коректуру". Перша — це зміни у мовнім законі, друга — це рільничий ліцей.

Що торкається цього останнього, то ми приняли з вдоволенням до відома рішення уряду креувати український рільничий ліцей, однак не можемо вважати його за якийсь надзвичайний здобуток, а тільки за льогічний вислід реформи шкільного устрою, якої суть лежить чейже у тому, що старі форми шкільництва переміняються постепенно на нові. Тратимо вищі кляси пятьох державних ґімназій, тратимо дві державні жіночі вчительські семинарії, за те все дістаємо покищо один рільничий ліцей. Це хіба не надто багато!

### ЧИ БУДЕ ЗМІНА УТРАКВІСТИЧНОГО ЗАКОНУ?

Переходжу тепер до згадки п. міністра про намірені урядом зміни в утраквістичному законі, бо думаю, що так треба розуміти його слова, що він — мовляв — „доручив розпочати праці над дослідом можливостей в мовному законодавстві необхідні корективи".

Останніми часами доходили до нас чутки, що уряд має намір змінити шкільний закон з 31. VII. 1924. Зрозуміла річ, що ціле українське громадянство зустріло би з радістю скасування закону, який став могилою українського шкільництва. Одначе рівночасно доходять до нас вісти, які наповняють нас новою журбою і тривогою. А саме довідуємося, що цей проєктований новий закон, який має замінити дотеперішній закон Ґрабського, зберігає дальше принцип утраквізму. Ціла ріжниця лежала би в тому, що замісць шкільного плебісциту про викладову мову школи рішала би урядова національна статистика населення даної місцевости, при чому польське населення було би упривілеєне в порівнанні з українським

### ПРОТИ УТРАКВІЗМУ.

Ми хотіли б довідатися, чи ці чутки є правдиві. Якщо так, то чому уряд закриває такою тайною справу, яка заторкує наші найбільш життєві інтереси? Рівночасно хочемо застерегтися якнайбільш рішуче п р о т и у т р а к в і з м у, яканебудь його форма. Якщо новий закон буде побудований на утраквізмі, він зустріне такий сам однодушний протест цілого українського громадянства, який викликав закон Ґрабського. Вірте мені, панове, що ніякого іншого закону не відчуває наше населення так діймаюче, як кривду, ніякий інший не розбуджує в широких українських верствах такої живої нехіті до того, що польське, як той шкільний закон, що скасував українську школу, а на її місце ввів школу утраквістичну, яка в практиці є польська.

Знаємо, що справа утраквізму зродилася в Польщі виключно і тільки на політичному ґрунті. Одначе практика повинна вас була переконати, що утраквізм як політичний засіб зовсім не веде до цілі, радше викликує наслідки протилежні від тих, що були намірені. А що торкається педагогічних оглядів, то знаємо, що утраквізм не видержує ніякої критики. Він не рахується зовсім зі законами психічного розвитку дитини і з ролею, яку в інтелектуальному розвитку дитини грає мова. Не тільки шкільна практика, не тільки переднаукова емпірія, але й докладні експериментальні досвіди, переведені в останніх двох десятках літ педагогією, доказом понад усякий сумнів, що двомовність у шкільній науці зупиняє умовий розвиток дитини. Пригадаю вам, панство, що женевське Міжнародне Бюро для Справ Виховання скликало було тому кілька літ (весною 1929. р.) окремий міжнародній конгрес, присвячений питанню утраквізму. На основі дуже прецизних дослідів і матеріялу, зібраного в утраквістичних школах Валії, Катальонії і Флямандії, цей конгрес, в якому взяли участь фахівці педагогії і психольогії ріжних націй, осудив одноголосно утраквізацію та підкреслив значіння науки, ведевої в одній мові, а саме в матірній мові учня. Треба ще додати, що цей конгрес мав на думці утраквізм справедливий, утраквізм переведений в ідеальних умовинах переведений учителями, які володіють бездоганно обома мовами і щож говорити про цю пародію утраквізму, введену в Польщі, якої провідна думка це нечуване упривілеєння польського елементу на некористь українського.

Також буджетові мотиви не грають тут ролі тому, що — як відомо — утраквістична школа на українських землях істнує не для польської і української дітвори, а тільки для української, — тоді, коли польські діти мають окрему польську школу.

Повторяю ще раз: українське громадянство не погодиться ніколи з утраквізмом. Вважаємо його не тільки знаряддям винародовлення української дітвори, але й засобом їх умового окалічування. Не можемо також погодитися з тим, щоби про одну з найважніших ділянок нашого національного життя рішали б е з н а с.

*(Кінець буде.)*

## По смерти Михайла Грушевського.

### ПАНАХИДА В ЛУЦЬКУ.

Дня 16. 12. п. р. відслужено в Чеснохресній церкві в Луцьку панахиду за спокій душі бл. п. Михайла Грушевського. Панахиду відслужив епископ **Полікарп** в окруженні численного духовенства. На панахиді було багато людей з Луцька й околиць.

### ЖАЛІБНА АКАДЕМІЯ В УЖГОРОДІ.

Дня 8. грудня відбулася в Ужгороді академія, влаштована в память Михайла Грушевського. Перший реферат виголосив **інж. Василь Мурашко,** що подав перегляд життя найбільшого українського історика і першого президента Української Народньої Республики. Другий реферат був **д-ра В. Бирчака** про наукову і літературну діяльність М. Грушевського. Рефератів вислухала численна публика і булоб бажане, колиб подібні академії улаштували українці і в інших містах Підкарпаття. (Українське Слово).

### ЖАЛІБНИЙ КОНВЕНТ С.У.С.О.Д-а В ДАНЦІГУ.

Заходом Союзу Українських Студентів „Основа" в Данціґу відбувся дня 18. 12. в українській студ. салі жалібний конвент С.У.С.О.Д-а, присвячений памяти першого президента У. Н. Р., найбільшого українського вченого та батька української історіографії — Михайла Грушевського. В програму конвенту входив між іншим добре опрацьований відчит студ. **Савина Дудрика** про життя, працю й заслуги, що їх поклав Покійний для української нації. На конвенті були присутні всі члени С.У.С.О.Д-а. **М. Р.**

### ЖАЛІБНІ СХОДИНИ У ПРАЗІ.

На пошану М. Грушевського відбулися 11. ц. м. жалібні збори **Українського Педагогічного Інституту** з промовою проректора Л. Білецького і викладом „М. Грушевський як історик" доц. П. Феденка. Тогож дня на зборах **Українського Соц. Клюбу,** присвячених Грушевському, промовляли: Н. Григоріїв (Грушевський як державник і політик), А. Животко (Провина М. Грушевського на основі звідомлень совітської преси), доц. Є. Малик (Спомини з 1917-19 рр.), доц. П. Феденко (Грушевський як історик і державний муж). **Український Вільний Університет** відбув жалібні збори 22. ц. м. з порядком: 1. Відкриття зборів ректором проф. д-ром Ів. Гобачевським. 2. Реферат проф. Д. Дорошенка „Грушевський як історик України". 3. Реферат проф. Білецького „Грушевський як історик української літератури. **Міжорганізаційний Комітет українських організацій в ЧСР** видав листівку з портретом М. Грушевського.

### ВІДГОМІН У ВАРШАВСЬКІЙ ПРЕСІ.

В доповненні рубрики в „Ділі" п. н. „По смерти М. Грушевського" подаю до відома, що про покійного принесли статті також два варшавські тижневики, а саме: **„Бюлетин Польско-Українські"** в ч. 48 (з 2. грудня) подав коротку замітку, підписану буквами І. С. враз з портретом ученого, а в ч. 50 (з 16. грудня) просторy статтю проф. М. Кордуби „Міхал Грушевський яко гісторик". Літературно-суспільний тижневик **„Піон"** у ч. 51 (з 22. грудня) подає п. наг. „Міхал Грушевський" загальну характеристику Грушевського як організатора наукової роботи, ученого дослідника й політика, написану також проф. Кордубою.

## Повне банкроцтво колхоз в.

МОСКВА, 24. 12. ПАТ. Центральний комітет комуністичної партії і рада народніх комісарів рішила відписати позички колхозам, які вони затягнули до 1. січня 1933. р. на загальну суму понад 435 міліонів рублів.

## Вбили 4 священиків.

ЛЬОНДОН, ПАТ. Прийшли тут вістки з Токія, що мешканці острова Аміомошіца, (150 км. на південь від острова Кіюшію) напали на членів католицької місії, що там є від 2 літ. Напасники вбили 4 французських священиків, іншим 12 місіонарям вдалося втікти вітрильником.

—o—

## На слідах вбивника Кутєпова.

З Парижа повідомляють, що голосна справа царського ґенерала Кутєпова вияситься мабуть уже небаром. Кутєпова вивезли невідомі люди 26. січня 1930. з Парижа. Устійнили лише, що шофер авта, яким вивезли Кутєпова, звався Ґаль. Тепер прийшла до Парижа вістка, що Ґаля арештували на Мадері, де він приїхав тому кілька місяців із любовницею. Як Ґаля привели до поліційної станиці в Фуншалі, він вискочив крізь вікно та пустився втікати. Кільканадцять поліцаїв пустилося за Ґалем і зловили його.

## НОВИНКИ



— **З Вистави А. Н. У. М.** VI. Вистава Асоціяції Н. У. М. проходить зі значним успіхом. За перший тиждень відвідали її всі представники польської львівської преси, а також і позальвівської, та значна кількість чужих гостей. Продані деякі речі таких авторів: Бутовича, Борачка, Грищенка, Глущенка, Гординського і Білецької. У неділю 30. XII. будуть давати пояснення і відповіді на всі запити мистці Ковжун, Осінчук і Ласовський. За попереднім зголошенням групи дістануть провідника — одного з цих мистців.

— **Зїзд оо. провідників Марійських Дружин** починається в середу, 26. ц. м. в год. 9. у домівці Мар. Т-ва Молоді, вул. Сикстуська 39 а. До участи уповажнені всі священики, що цікавляться дружинним рухом.

— **Вистава УСС провокацією?** В салі технольогічного інституту у Львові відбулися збори членів Союзу оборонців Львова. В часі нарад порушено м. і. справу нововідкритої вистави Українських Січових Стрільців, що обіймає памятки з часів 1914—1934. Зазначення цієї дати на афішах збори назвали „провокацією". Крім того обурювалися приняттям до міської

бетонарні українця. Взагалі наради мали часами бурхливий характер.

— **Бандитський напад на читальників.** Пишуть нам: 16. ц. м. ок. 10. год. в ночі напало около 50 типів на прилюдній дорозі в Косові на членів чит. „Просвіти“ з Шешор, які верталися зі свята „Просвіти“ з Косова до дому та побили їх камінням так, що 20 осіб потерпіло тяжкі і лекші рани. Про цей випадок повідомлено негайно державну поліцію.

— **Польський правопис ще не устійнений.** Кураторія шкільної округи в Лодзі вислала до дирекцій середніх шкіл обіжник, яким заборонила вживати в школах новий польський правопис, виладжений торік польською академією наук. Кураторія зазначила, що в усіх школах обовязує ще давний правопис з 1918 р., бо у справі нового правопису відбудуться ще конференції в міністерстві освіти і щойно після устійнення нових правописних норм вийде спеціяльний обіжник до всіх шкіл.

— **Відділ Еміграційного Синдикату в Бразилії.** З Варшави виїхали урядовці, щоби заснувати в Ріо де Жанейро бюро Синдикату, якого метою буде повідомляти людей осілих у Бразилії про змогу спроваджувати свояків зі старого краю та давати вказівки й поради про формальности, яких вимагає бразилійський уряд.

— **Найближчий транспорт до Зл. Держав** відійде з Варшави 3. січня 1935 р., а корабель „Пуласкі“ відпливе із Гдині 7. січня.

— **Грабіжницький напад, що не вдався.** Дентистичний технік з Тернополя, Сімон Шапіра, рішив незвичайним способом дійти до маєтку. Він поїхав до Варшави, винайняв під фальшивим прізвищем кімнату, подаючись за студента політехніки і почав надавати до себе на почту дрібні грошеві суми. Листоноша, який приносив йому ті гроші, частував папіросами і випитував, коли буде мати більшу готівку. Це викликало у почтовця підозріння і він повідомив про все поліцію. Коли листоноша приніс Шапірі знову гроші, впала до кімнати поліція й арештувала його. Знайшла при ньому набитий револьвер, призначений очевидно до замаху на листоноша. Подія, яка нагадує вже кілька подібних випадків з останніх років.

— **Львівська хроніка.** Невідомі злодії закралися по драбині на балькон до хати Герм. Вагнера при вул. На Байках 42, звідси до кімнати та вкрали кримське футро й біжутерію вартости 1.500 зол. — На залізничому двірці невідомий злодій перетяв кишеню Ізр. Гільбертові з Копичинець і вкрав портмонетку, в якій м. і. був дорогоцінний плятиновий перстень. — У поїзді, що їхав зі Львова до Станиславова біля стації Персенківка помер лікар д-р Кререр, що їхав на свята до свояків.

— **Краева хроніка.** В лісі біля села Уйкович пов. Перемишль найшли останки людського тіла. З одежі можна догадуватись, що це був жебрак, який замерз по дорозі, а тіло рознесли пси та ворони. — В Ласківцях пов. Теребовля хтось вечором убив колом господаря Кирила Кривого.

— **Засуджений, що хоче більшої кари.** Яв Перед судом в Катовицях станув 18-літн. Круль з Кротошина, обвинувачений за крадіж. Походить з бідної селянської родини і пустився у світ шукати зарібку. А що не міг ніде найти праці, рішив допуститися крадежі, щоби перезимувати у вязниці. Перша крадіж йому вдалася, бо вирвав щасливо одній пані торбинку з грішми. Спробував другої крадежі, при якій дістався в руки поліції. За те засуджено його на місяць арешту. Тоді Круль заявив, що то за мало і зі слезами в очах просив, щоби дали йому кілька місяців, бо не хотів вертатись на село. Одначе суд рішив відставити його після відсидження кари до місця уродження, бо вязниця не може бути захистом для бездомних.

— **Масова скаженина серед псів.** В селі Бледаві біля Соснівця вибухла скаженина серед псів і викликала переполох серед населення в цілій околиці. Скажений пес покусав коло 40 псів, які знову покусали коло 30 осіб і розбіглися довкола. Влада вжила поліції та війська, щоби вистріляти псів, одначе ще багато псів є на волі. Мешканці бояться виходити з хат.

— **З Польщі.** На залізничому двірці Торунь-Передмістя зударився вантажний поїзд із особовим. Чотири вагони ушкоджені, два розбиті. Жертв у людях не було, бо всі подорожні особового поїзду були висіли. — У Татрах зі шпилю Свістувка коло Закопаного впав поляк із Берліна Шамотульський та згинув на місці. — Директора промислових заведень у Згежі „Згежанка“ засудили за самовільну знижку робітничих зарібків на місяць безоглядного арешту та 1000 зол. кари. — Пустили на воду трансатлянтійський моторовий корабель „Пілсудський. — У Торуні закінчилася розправа за надужиття в кінах на шкоду маґістрату. Обвинувачені, директори кін, службовці кін і маґістратту, разом 9 осіб, допускалися надужить так, що в рр. 1927—1930 продавали білети остемпльовані фальшивою маґістратською печаткою. Сімох обвинувачених засудили на кару від 5 літ до 8 місяців вязниці та на грошеві кари.

— **Лікар у руках божевільних.** В заведенні для божевільних у Варші біля Серадза сталася незвичайна подія, яка малощо не скінчилася трагічно. В кухні були заняті два легкі варяти з помічниками. Перед кількома днями, коли до кухні увійшов лікар, всі кинулися на нього і стали кричати, що мусять зварити з нього росіл. Зловили його за руки та ноги і справді хотіли кинути в котел з горячою водою. Наляканий лікар пробував рятуватись і почав їм пояснювати, що чейже не можуть варити його разом з черевиками. Коли божевільні здержалися на хвилину, міркуючи над цією заввагою, лікар кинувся до вікна і вискочив. Божевільні пустилися за ним навздогін, аж служба заведення зловила їх і звязала.

— **200 кістяків у підземеллях.** З Київа повідомляють, що спеціяльна наукова комісія найшла в Старопечерській Лаврі підземну вязницю, що має поверх сто келій. В тих келіях найдено людські кістяки, приковані ланцюхами до мурів. Кістяків було поверх 200. Комісія устійнила, що вязниця походить із 17. століття.

— **Щурі і миши заатакували місто.** Совітська преса повідомляє, що місто Дніпропетровск (Катеринослав) навістила страшна язва мишей і щурів, які нищать всі харчеві засоби. Наслідком того в ночі місто виглядає неначе ілюміноване. Всі харчеві крамниці і маґазини є цілу ніч освітлені. Якби на хвилину лишити їх у темноті, з харчів не лишилосяб сліду. Преса з того приводу нарікає, що совітська влада не робить нічого, щоб охоронити населення перед тою язвою.

— **Реванж за Рим.** Гуси врятували колись Рим а канадійське місто Черч Фері, врятувало гусей. Сотні тисяч диких гусей летіли з північних сторін на південь і коли знайшлися вечором над тим містом, осліплені блеском світла, стали падати масово на дахи, дерева і вулиці. Під їхнім тягарем валилися вязання дахів і перевертались з корінням дерева. Врешті маґістрат звелів погасити світла і тоді хмари гусей знялися знову в повітря, щоби продовжувати свою подорож.

— **Большевики валять будинок, щоби поставити памятник.** Як повідомляє совітська преса, совітський уряд рішив поставити великий памятник Кірвові в Ленінграді. Памятник має своїми розмірами перевищити навіть Америку. Висунено два проекти: збурити мармурову палату на Марсовому полі або монументальний будинок б. головного штабу царської армії, щоби дістати відповідну площу під будову памятника.

— **Націоналізація ірляндської мови.** Здобувши майже повну самостійність, Ірляндія скидає зі себе все, що нагадує Анґлію, отже й анґлійську мову. Викидає її не тільки з урядів, шкіл та інших установ, але й з приватного життя, вводячи мову ірляндську, якою є мова давних кельтів. Одначе націоналізація в цій ділянці стрічається з поважними перешкодами, бо мало є людей, що знають ірляндську мову. Покищо уряд довів свою акцію до того, що в державних школах 35 проц. учительства говорить вже по кельтійськи, при чому дітям до девятьох літ не вільно сказати в школі ні одного анґлійського слова. В часі шкільних ферій уряд влаштовує курси кельтійської мови. Ірляндська церква оснувала кельтійську семинарію, в якій заборонена анґлійська мова.

— **Задля піднесення моралі.** Мадярська влада рішила завести в Будапешті жіночу поліцію задля охорони суспільної моралі. В найближчих місяцях будуть вишколені поліцистки, які вже в літі розпічнуть службу.

— **Ірляндія відпадає від Анґлії.** Парлямент вільної держави Ірляндії 51 голосами проти 30 приняв остаточно проект закону, на основі якого, громадяни вільної ірляндської держави, що мешкають на території Ірляндії, уважаються громадянами ірляндськими а не анґлійськими.

— **Французькі фабрики самоходів банкротують.** Велика французька фабрика самоходів фірми Сітроен знайшлася у важкому фінансовому положенні. Довги фірми доходять до двох міліярдів 200 міліонів франків. За самі залеглі оплати від суспільного обезпечення фабрика винна 40 міл. франків. Фабрика затруднює в самім Парижі 20.000 робітників. Крім того має кількасот заступництв у краю. Томущо французький уряд відмовився дати більші кредити, фабрика оголосить незабаром банкроцтво. Для поладнання претенсій вірителів мировий суд установив трьох ліквідаторів. Крім того збанкротувала інша французька фабрика самоходів Бонета. Пропав основний капітал у сумі 35 міліонів.

## Де буде осідок лемківського єпископства?

Зачувати, що новоіменований апостольський адміністратор для Лемківщини буде резидувати не в Риманові, бо там нема греко-кат. церкви, а в Сяноці. Для нього та трьох крилошан винайняли вже дім на помешкання та канцелярію від 1. січня 1935 р.

## Провідник хорватів на волі.

**Амнестія в Югославії**

Премієр Югославії Євтич поставив собі метою консолідацію суспільности. Першим кроком до того було помилування провідника хорватів д-ра Мачека, засудженого на три роки вязниці за протиурядову відозву. Мачек відсиджував кару в Сремській Митровиці, а що захорів, перевезли його за дозволом короля до санаторії в Заґребі. Першу вістку про помилування подав Мачекові лікар, опісля потвердив її комісар поліції. Небаром прийшла до Мачека родина та забрали його до дому. Звідусіль приходять до Мачека бажання.

Виконуючий хорватський комітет під проводом Радіча ухвалив навязати взаємини з урядом задля співпраці. Мужем довіря нового уряду буде міністр фінансів Стоянович.

# ДИВОГЛЯДИ.

## ХРИСТОС — ПЕРШИЙ НАЦІОНАЛ-СОЦІЯЛІСТ.

Виходить у Берліні журнал „Релігійна Революція". Редагує її Артур Діттер, голова „німецької церкви". В останньому числі цього журналу находимо статтю з доказами, що Христос був першим і найбільшим націонал-соціялістом. Наводимо цей уступ дослівно:

„Яка причина лиховісного релігійного роздвоєння? Не інша як той факт, що нинішні церкви обох обрядів, католицька і протестантська і всі їх відміни та секти т. зв. німецьких християн не проповідують правдивого християнства, тільки фальшиве. Бо вони проповідують не первісну чисту науку, яку 2000 літ тому привіс людству арійський герой Ісус Христос, тільки те, що жид і рабін Павло сам із неї посклав собі, тому, що як жид, не був він усилі схопити з неї найглибшого арійського змісту. Бо чиста первісна наука відповідає нашій німецькій крові і суті. Вона наскрізь арійсько-геройська. Ісус був перший і найбільший націонал-соціяліст усіх часів".

Якби не було видруковане, ніхто не повірив би.

## ВЕСІЛЛЯ ЦІЛОЇ РІДНІ.

Бостонські міліонери Фонтербой улаштували собі весілля в той сам день: 5 пар відразу. Женився 70-літній удовець, голова роду з 25-літньою своєю секретаркою. Його діти: донька і три сини, всі понад сорок, мали теж відповідну пару. Донька — пільота, найстарший син — кольпортерку, двох інших — фільмову артистку і стенотипістку.

# СПОРТ.

## МІЖНАРОДНІ АТЛЕТИЧНІ ЗМАГАННЯ В БЕРЛІНІ.

Від 2-го листопада н. р. в цирку Буша у Берліні відбуваються міжнародні змагання за титул чемпіона світа (середньої ваги) в французькій боротьбі. Заступлені майже всі нації світа, які вислали найкращих змагунів. Між іншими бере участь у змаганнях і наш краян **Тиміш Омельченко**. З числа 36 представників ріжних націй тепер до остаточної розгривки залишилась невелика кількість — сама еліта: чемпіон світа Кляй (Нім.), Ґрінайзен (Швайц.), Віхтонен (Фінл.), Черухін (Рос.), Круляль (Чех.), Кравзе (Люксемб.), Засорський і Бадурський (Польща), Моцк (Нім.) і Штуне (Нім.). Вся організація змагань стоїть під кожним оглядом на висоті, головно тому, що німці спромоглися зорганізувати всіх своїх змагунів в одну організацію і тим самим визволитися з-під експльоатації ріжних менажерів, а разом з тим і „шаіндлів". Найкращим доказом, що з погляду спортового й організаційного поставлено змагання на висоті, є те, що від самого початку аж дотепер усі місця (а їх понад 5 тисяч) випродані. Наприкінці слід згадати про двох керманичів організації „Дайтшер Фербанд фір Беруфсрінгер", а саме пп. Вільг. Гагена і Вернера Ґлязенапа, великих прихильників українців, завдяки котрим наших краян, як Гаркавенка, Омельченка та інших постійно запрошують на всі змагання в Німеччині.

Про остаточний вислід змагань напишемо окремо.

К.

**Ширіть наш часопис!**

# ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

## Театри.

**Український Нар. Театр ім. Тобілевича:**

**Товмач:**
27. XII. „Товаріш".
28. XII. „Залізна Острога".

**Тисьмениця:**
29. XII. „Товаріш".
30. XII. „Залізна Осторога".

**Великий Міський Театр.**

Вівторок, 25. XII. год. 7·30 веч. „Роскішна дівчина".

Середа, 26. XII. год. 12. впол. „Пасторалка".

Середа, 26. XII. год. 3·30 поп. „Товаріш".

Середа, 26. XII. год. 7·30 веч. „Роскішна дівчина".

**Театр Ріжнородностей.**

Вівторок, 25. XII. год. 7·30 веч. „Блудний боксер".

Середа, 26. XII. год. 3·30 поп. „Під примусовою управою".

Середа, 26. XII. год. 7·30 веч. „Блудний боксер".

## Кіна.

АДРІЯ: „На паризькому бруку" та „Маска облуди".

АПОЛЬО: „365 жінок короля Посоля"

АТЛЯНТИК: „Петербурські ночі".

ВАНДА: „Д-р Джекил і містер Гайд", „Бунт у Шангаю".

ҐРАЖИНА: „Маскарада".

КАСІНО: „Острів скарбів" (Волес Бері).

КОЛІСЕЙ: „Хоробрий хлопець", ревія „Ялинки та дівчинки".

КОПЕРНИК: „Казка про лісовиків-дробенят" (кольорова фільма), „Весняна парада",

МАРУСЕНЬКА: „Тепер і все", ревія „Гіп, гіп, ура!"

МІРАЖ: „Моя мрія то ти" (Лідіян Гарвей).

МУЗА: „Тарзанове кохання".

ПАЛЯС: „Уланські шлюби".

ПАН: „Королева Христина" (Ґрета Ґарбо).

ПАСАЖ: „Чортиця" та ревія.

РАЙ: „Радісна година", Мікі-Мавс.

СВІТ: „Чи Людина то дівчина?"

СОНЦЕ: „Син джунґлів".

СТИЛЕВЕ: „Гріх" ревія „Лише для вас!"

УТІХА: „Дольорес — жінка смерти" та ревія.

ХИМЕРА: „Пісня козака" (Джозе Мохіка).

## Закордонне радіо.

### Вівторок, 25. грудня 1934.

**Відень** (506,8) 12·20, 15·35 Музика, 19·20 Арії та пісні, 20·00 „Ніч у Венеції" оп. Штравса, **Кошиці** (259,1) 18·00 Для Закарпаття, **Париж** (1648) 21·45 Оп. музика, **Білгород** (437,3) 17·00 Пісні, 19·55 „Казки Гофмана" оп. Офенбаха, **Берлін** (356,7) 10·30 Концерт, 2·30 Легка музика, пісоньки, **Гамбург** (331,9) 11·00 Музика та рецитації, 20·00 „Маленька Доріт" муз. ком. Кінеке, **Кеніґсвустерґавзен** (1571) 13·10 Веселa свят. музика, 15·10 Давні й нові коляди, **Кельн** (455,9) 20·15 „Цирульник із Баґдаду" ком. оп. Корнеліюса, **Будапешт** (550,5) 12·40 Оп. музика, 15·30 Скрипка, 16·35 Циг. музика, 18·15 Танк. музика, **Міляно** (368,6) 20·45 „Фраскіта" оп. Легара, **Рим** (420,8) 17·10 Танк. і популярна музика, 20·45 Веч. концерт.

### Середа, 26. грудня 1934.

**Відень** (506,8) 10·30 Різдво та зима в музиці, 12·30 Популярна музика, 18·35 Септет ес-дур Бетовена, 19·35 „Вічний юнак" ком. А. Енгля, **Братислава** (298,8) 9·15 Рос. колядки, 17·40 Нар. словацькі пісні, **Кошиці** (259,1) 17·40 Нар. чеські пісні, **Прага** (470,2) 11·00 Ферстерівський концерт, 17·55 „Нірнберська лялька" ком. опера Адана, **Париж** (1648) 19·55 Трістан Бернар перед мікрофоном, 21·00 Камер. концерт, **Білгород** (438,3) 20·00 Опера **Любляна** (569,3) 10·20 Словінські пісні, 20·00 Опера, **Берлін** (356,7) 11·30 Нар. пісні, 14·15 Скрипка, 15·30 Веч. музика, **Кеніґсвустерґавзен** (1571) 16·00 Популярна муз., **Ляйпціґ** (382,2) 11·00 Квартет оп. 74 Гайдна, 18·30 Брамсові твори, **Мінхен** (405,4) 10·30 Баварські й тирольські коляди, **Будапешт** (550,5) 12·30 Пісоньки, 17·05 „Віщунка ляльок" балет Баєра, **Будапешт II.** (227,1) 15·30 „Івась і Гануся" оп. Гумпердінка, 19·10 Спів, 21·00 Фортепян, **Міляно** (368,6) 20·45 „Орфей" оп. Монтеверда, **Рим** (420,8) 17·10 Легка музика

## Львівське радіо.

### Вівторок, 25. грудня 1934.

9·00 Сигнал часу й коляда, 10·0 Коляди з гр. пл., 11·57 Сигнал часу, гейнал, 12·03 Гр. пл., 13·00 Околиці Кракова з лету птаха, 13·15 Польська популярна музика з гр. пл., 14·00 Концерт, 15·00 Сільська авд.: Свят. Вечір у Вуйціні, 15·30 Нар. музика з гр. пл., 16·10 У нас інакше, 16·20 Різдво в музиці (форт.), 16·45 Справа чести (гумореска), 17·00 музика до танцю (сільська орх., спів), 17·50 Щепко й Товько в Бабцюха (сільська авд.), 18·05 Князь мусить бавитися (легка авд.), 18·45 Для дітей: Чуда-дива під ялинкою, 19·25 Коляди (муж. хор із Познаня), 19·55 Фейл.: Самоцвіт Польщі — Поморя, 20·00 Велике віденське попурі (хор, сольо, орх.), 20·45 Історія польської коляди, 21·00 Мир для людей доброї волі, 22·00, 22·30 Легка і танкова музика з гр. пл.

### Середа, 26. грудня 1934.

9·00 Ранішня авдиція, 11·00 Реліг. і популярна музика з плит, 11·57 Сигнал часу, 12·03 Метеорол. вістки, 12·05 Сільва рерум, 12·10 Репертуар театрів, фільмовий огляд, 12·10 Муз. поранок; в перерві ок. 13·00—13·15 год. „Лещетарським шляхом через Ґорґани та Чорногору", 14·00 Сальон. муз. з гр. пл., 15·00 Щасливого Нового Року (гутірка), 15·15 Дрібні скрипкові та фортепянові твори з гр. пл., 15·45 Чвертьгодина жінки-хліборобки, 16·00 Мітрат і візник, 16·20 Спів (Евг. Мосаковський) в супр. фортепяну, 16·40 Про такого, що грав ягода (авд. для дітей), 17·05 Музика до танку (нар. капеля), 17·50 Про книжку Гокса: „Дива природи", 18·00 Театр Уяви: Друге свято на Таргівку, 18·45 Життя молоді, 19·00 Легка та популярна музика (орх., гітара, 19·50 Фейл. „Площа марш. Пілсудського в столиці", 20·00 Пес і бюрко, гумореска, 20·10 Концерт симф. орх., скрипка, 20·45 Веч. деяник, 2·55 Як працюємо, 21·00 Шопенівський концерт, 21·30 Відчит, 21·40 Концерт хору Дана, 22·00 Почт.-техн. скринька, 22·15 Рекл. концерт, 22·30, 22·31 Спортові вістки, 22·45, 23·05 Танк. музика.

ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

# Велика знижка цін

## видань Видавничої Спілки „Діло"

| | | ціна | почтова пересилка |
|---|---|---|---|
| Евген Чикаленко: | **Спогади** Частина I. II. III. | 4·50 зол. | 0·50 |
| | Окрема частина по зол 1·50 | | |
| Ст. Левинський: | **З японського дому** | 1·50 „ | 0·25 |
| М. Рудницький: | **Між ідеєю і формою** | 1·50 „ | 0·50 |
| Е. Бронте: | **Буреверхи,** переклав М. Рудницький | 1·50 „ | 0·50 |
| Проспер Меріме: | **Блакитна кімната та інші оповідання,** переклав Василь Софронів | 0·95 „ | 0·25 |
| Альфонс Доде: | **Маціцький,** із французької мови переклав М. Рудницький | 1·00 „ | 0·50 |
| Володимир Островський: | **Сміх землі** | 0·30 „ | 0·15 |
| Микола Матіїв Мельник: | **Крізь дим і згар** | 0·50 „ | 0·15 |
| Гордій Брасюк: | **Безпугні** | 0·50 „ | 0·15 |
| Михайло Возняк: | **Шевченко і княжна Репніна** | 0·80 „ | 0·15 |
| Михайло Возняк: | **Белей і Кониський** | 0·50 „ | 0·15 |
| Др. Ст. Баран: | **Новий самоуправний Закон** | 0·80 „ | 0·15 |

Дістати можна у Видавничій Спілці **„Діло" Львів, Ринок 10**

або в книгарні „ПРОСВІТА", Львів, вул. Руська ч. 1

## ОПОВІСТКИ.

**Пригадка!** Ширші сходини членів Сокола-Батька в справі акції дальшого викупна „Українського Городу" у Львові відбудуться в середу 26 ц. м. год. 17 (5 поп.) в домівці Сокола-Батька, Руська 20.

Канцелярія Сокола-Батька.

За Миколаївський дарунок „Нової Фортуни" для дітей львівських народніх шкіл Р. Ш. в загальній вартости 70 зол. складаємо щиру подяку.

Гол. Управа Рідної Школи.

## ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

**ФІРАНКА** куплена у Фрайліха прикрасить вибагливе мешкання, Сикстуська 21.

„UNDERWOOD" український і „Adler" українсько-польський оказійно: „Машинополь" Сикстуська 9. 740 1—2

**ВІЧНІ ПЕРА** золоті та їх направа найдешевше: „Машинополь" — Сикстуська 9. 740 1—2

**ДІЯНА** косметичний кабінет Тетяни Гірняк-Богачевської, Пекарська 6. 4—5

**ГОРІХИ** волоські зол. 11·—, бжільний мід 12·50, ясний курацийний 15 Пятькілеві пакунки франко післяплата. **Лібанський, Заліщики.** 737 1—2

**ПОПЕЛІНОВІ** наймодніші знаменито скроєні муж. сорочки 6·90, шовково-поплінові 9·50, нічні шифонові дуже тревалі 4·80—6·50, зимові підштанці подвійні клини у кроці 2·50–3·25. Фабрика білля „АСТРА", Львів, Сикстуська 2. 651

# Доротеум

**Львів, Браєрівська 3.**

**комісова меблева галя** купує, — приймає в коміс — продає.

**МЕБЛІ** всілякого рода за готівку і на сплати.

# „Христос наша сила"

**це найбільший популярний часопис, присвячений релігійно-моральному життю українських родин, виходить двічі в місяць.**

**Х. Н. С.** За рік свого існування поширився в рекордовому числі між читачами, а то тому що є цікавий, богато ілюстрований і приносить вістки, що обіймають потреби цілого життя.

**Х. Н. С.** є найдешевшим часописом, бо коштує всього одно число 10 сотиків. — Передплата місячно 20 сот., піврічна 1·20 річно 2·40. —

Тому не отягайтеся, а шліть передплату на Х. Н. С.

Адреса редакції і Адміністрації:

**Львів, Японська ч. 7., тел. 94-5ь.**

**конто П. К. О. Львів 505,024** 524

**Оказійні**

**фотографічні апарати**

по цінах дуже дешевих

поручає

**Іван Буяк**

Львів, Коперника 4.

708 10—1

## Конкурс.

„Суспільний Промисл" кооп. з обм. уділ. у Львові спільно з філією „Сільського Господаря" в Жовкві розписують конкурс на становище повітового агронома при філії „Сільського Господаря" в Жовкві для ведення агрономічної праці в повіті із окремою увагою для управи цикорії.

Подання з описом життя і відписом свідоцтв з дотеперішньої праці треба надсилати на адресу „Суспільний Промисл" коап. з обм. уділ. Львів - Богданівка 2. найдальше до дня 15, січня 1935 р.

Відмовно полагоджені подання залишуться без відповіди. 736

## ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

| | |
|---|---|
| 1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень | зол. 0·35 |
| „ одношпальтовий в тексті і новинках | „ 0·60 |
| „ на першій сторінці | „ 0·80 |

| | |
|---|---|
| **Дрібні оголошення від слова:** | |
| матримоніяльні і приват. кореспонденція по | зол. 0·15 |
| купно, продаж, винаєм і т. п. | „ 0·10 |
| шукаючі праці | „ 0·07 |
| слова товстим друком подвійно. | |

| | | |
|---|---|---|
| Остання сторінка | 1/1 | зол. 480·— |
| „ „ | 1/2 | „ 250·— |
| „ „ | 1/4 | „ 130·— |
| „ „ | 1/8 | „ 70·— |

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.